

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Financování základního školství – dopad změny
metodiky financování**

Gabriela Pavlíková

© 2019 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Gabriela Pavlíková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Financování základního školství – dopad změny metodiky financování

Název anglicky

Financing of Primary Schooling – the Effect of the Change of the Financing Methodology

Cíle práce

Bakalářská práce bude zaměřena na oblast financování základní školy, jejímž zřizovatelem je obec. Cílem práce bude posoudit dopad změny metodiky financování základního školství na konkrétním příkladu vybrané školy. Dílčími cíli, které mají vést k naplnění hlavního cíle, bude popis struktury rozpočtu vybrané školy. Dalším dílčím cílem bude posouzení rozpočtových možností školy vypočtených na základě nové metodiky financování.

Metodika

Práce bude pojata jako případová studie. Objektem studia bude Základní a mateřská škola Nýrsko. Subjektem studia bude rozpočet a rozpočtové možnosti školy. Potřebná data budou získána na základě dokumentů a hospodářských výkazů školy.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Financování, rozpočet, základní škola, vzdělávání, školství

Doporučené zdroje informací

ČESKO. Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24. 9. 2004, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

PAVEL, J. – VÍTEK, L. – OCHRANA, F. *Veřejný sektor a veřejné finance : financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3228-2.

PEKOVÁ, J. – JETMAR, M. – PILNÝ, J. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.

PILNÝ, Jaroslav. *Ekonomika veřejného sektoru*. Vyd. 2., (upr. a dopl.). Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007. ISBN 978-80-7395-021-7.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Radek Kopřiva, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 28. 2. 2018

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 2. 3. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 16. 09. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Financování základního školství – dopad změny metodiky financování“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 13. března 2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Ing. Radku Kopřivovi, Ph.D. za odborné vedení, rady, připomínky a ochotu, které mi poskytl při zpracování bakalářské práce. Mé poděkování náleží také vedení Základní školy a Mateřské školy Nýrsko, Komenského ul., které mi pomohlo zorientovat se v problematice financování školství a umožnilo mi přístup k materiálům.

Financování základního školství – dopad změny metodiky financování

Abstrakt

Bakalářská práce obsahuje dvě části. V teoretické části se zabývá vzdělávací soustavou ČR, oblastí financování současného regionálního školství, zejména základní školy a změnou metodiky financování od 1. 1. 2020. Praktická část je zaměřena na získání dat z dokumentů a hospodářských výkazů Základní školy a Mateřské školy Nýrsko, dosavadním financováním dle krajských normativů a výši přijatých prostředků. Je zde provedena analýza rozpočtových možností školy podle nové metodiky financování nahrazující dosavadní systém financování „na žáka“ a zavedením úplně nového systému „na odučené hodiny.“ V závěru je zhodnocení současné a nové metody, která by byla pro vybranou školu přijatelnější.

Klíčová slova: Financování, rozpočet, základní škola, vzdělávání, školství

Financing of Primary Schooling – the Effect of the Change of the Financing Methodology

Abstract

This bachelor thesis is comprised of two parts. The theoretical part deals with the educational system in the Czech Republic. This segment focuses on the current financing of the regional schools with a particular emphasis on primary schools and the change in the financing methodology from 1st January 2020. The practical part of this thesis analyses data from financial statements and other available documents for the Základní škola a Mateřská škola Nýrsko (Primary School and Infant School Nýrsko), examining the financing available according to regional norms and the amount of funds received to date. The thesis presents an analysis of the school's budget after the introduction of the new financing methodology in 2020, which replaces the current contributions based on student numbers with a system providing funds based on the number of lessons taught. The conclusion of this thesis contains the evaluation of both the old and the new financing methods and which one would be most beneficial for this school.

Keywords: Finance, budget, primary school, education, schooling

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
3 Teoretická východiska	12
3.1 Rešerše použité literatury a pramenů financování	12
3.2 Veřejný sektor a školství	13
3.2.1 Vzdělání – soukromý či veřejný statek	13
3.2.2 Veřejné výdaje na školství v letech 2011 – 2016.....	15
3.3 Legislativní úprava a vzdělání.....	15
3.3.1 Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon)	16
3.3.2 Hospodaření příspěvkové organizace – Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů	21
3.4 Základní vzdělávání	22
3.5 Financování školství.....	24
3.5.1 Financování regionálního školství	24
3.5.2 Normativní financování školství	30
3.5.3 Reforma financování regionálního školství od 1. 1. 2020	32
4 Praktická část	35
4.1 Charakteristika školy.....	35
4.1.1 Vývoj počtu žáků v roce 2016, 2017 a 2018.....	36
4.1.2 Personální složení.....	36
4.2 Analýza mzdových prostředků současného financování a po reformě	37
4.3 Objem mzdových prostředků – krajské normativy Plzeňského kraje	37
4.3.1 Rok 2016	38
4.3.2 Rok 2017	38
4.3.3 Rok 2018	39
4.4 Objem mzdových prostředků – reforma financování RgŠ	40
4.4.1 Rok 2016	41
4.4.2 Rok 2017	41
4.4.3 Rok 2018	42
4.5 Porovnání mzdových prostředků	43
5 Závěr.....	44
6 Seznam použitých zkratk.....	46
7 Seznam použitých zdrojů	47
8 Přílohy	51

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Veřejné výdaje na školství v letech 2011 – 2016 (v mld. Kč)	15
Tabulka 2 - Počet škol podle vzdělávání ve šk. roce 2006/2007 – 2016/2017 v ČR	20
Tabulka 3 - Celkový počet základních škol ve šk. roce 2012/2013 – 2016/2017 v ČR	24
Tabulka 4 - Počet dětí, žáků a studentů v RgŠ ve šk. roce 2012/2013 – 2016/2017	25
Tabulka 5 - Republikové normativy pro rok 2018	31
Tabulka 6 - Mzdové prostředky podle krajských normativů pro rok 2016	38
Tabulka 7 - Mzdové prostředky podle krajských normativů pro rok 2017	39
Tabulka 8 - Mzdové prostředky podle krajských normativů pro rok 2018	39
Tabulka 9 - Průměrný počet žáků ve třídě	40
Tabulka 10 - Srovnání mzdových prostředků – 2016, 2017, 2018	43
Tabulka 11 - Srovnání mzdových prostředků na přepočteného zaměstnance	43

Seznam grafů

Graf 1 - Vývoj počtu žáků v letech 2016 – 2018	36
Graf 2 - Průměrný počet zaměstnanců v letech 2016 – 2018	37

1 Úvod

Školství a vzdělávací systém je od počátku spjatý se státem, který po mnoha let nepreferoval toto odvětví, ačkoliv se dotýkalo každého z nás. Vzdělání je důležité k ovlivňování budoucnosti a blahobytu společnosti i pro budoucí život každého jednotlivce. Především, když se jedná o kvalitní úroveň vzdělávání. Školství jako oblast veřejného sektoru je závislé na výši financí z veřejných prostředků, které jsou vydávány ze státního rozpočtu České republiky. Podkladem pro získání finančních, materiálních nebo jiných zdrojů jsou výstupy a normativy dané školy.

V posledních letech bylo financování školství respektive regionální školství velmi diskutováno z důvodu napravení nerovností vypočtených podle krajských normativů u charakterově stejných škol. Výsledek přinesl novelu školského zákona zahrnující reformu financování mateřských, základních a středních škol.

Reformou financování si vláda možná uvědomila, že by bylo velkou chybou šetřit na školství, neboť kvalitní veřejné služby se odvíjí od hodnoty financí.

Zda skutečně školy získají vyšší finanční prostředky podle reformy regionálního školství (spuštěné od 1. 1. 2020), má pomoci analýza v letech 2016, 2017 a 2018 u Základní školy v Nýrsku, Komenského ul., která bude provedena právě v této bakalářské práci. Analýza je zaměřena na mzdové prostředky.

Údaje pro srovnání mzdových prostředků současného a nového financování byly získány z výkazů Základní školy v Nýrsku a výpočet byl proveden podle metodiky krajských normativů Plzeňského kraje a podle nové metodiky financování regionálního školství vydané MŠMT.

Zjištěné výsledky mohou být nápomocny pro ředitele základních škol, kteří při plánování nového školního roku budou znát jasná pravidla pro přidělování mzdových prostředků.

2 Cíl práce a metodika

Hlavním cílem bakalářské práce je posoudit na konkrétním příkladu základní školy dopad změny metodiky financování regionálního školství. K tomuto účelu je vybrána Základní škola a Mateřská škola Nýrsko, Komenského ul., konkrétně její součást základní škola. Východiskem je uplatnění teoretických znalostí o financování školství v ČR respektive způsoby a zdroje financování regionálního školství, zejména základních škol. Dalším východiskem je struktura rozpočtu v průběhu let 2016, 2017 a 2018 této základní školy, která je zřízena obcí. Pozornost je obzvláště věnována normativní metodě financování, změně systému financování od 1. 1. 2020 a na jejím základě i přerozdělování finančních prostředků. Dílčím cílem je porovnat obdržené prostředky na základě krajských normativů s předpokládanými prostředky, které jsou vypočítány, podle nového financování (PHmax). Provedenou analýzou bude zhodnoceno, zda rozpočtové možnosti školy budou po systémové změně metodiky financování výhodnější či nikoliv.

Prostudováním příslušných zákonů, právních předpisů a odborných zdrojů byly získány informace, které jsou prezentovány v teoretické části. Deskripce je zachycen pohled na školství (součást veřejného sektoru) poskytující vzdělání, vzdělávací soustavu s charakteristikou jednotlivých škol, zejména základního školství včetně jejích orgánů, hospodaření a financování regionálního školství tj. současného normativního financování. Údaje týkající se reformy financování regionálního školství pocházejí z internetových zdrojů zejména z webových stránek MŠMT. Data nezbytná k naplnění cíle jsou čerpána ze statistických výkazů, Výroční zprávy o činnosti školy a z Výročních zpráv o hospodaření Základní školy v Nýrsku, Komenského ul. Provedení výpočtu objemu mzdových prostředků je realizováno na základě metodiky změny financování regionálního školství vydané MŠMT, a poté komparace se současným financováním podle krajských normativů.

3 Teoretická východiska

3.1 Rešerše použité literatury a pramenů financování

Zdrojem poznatků pro teoretickou část je práce autorů Ochrana, Pavel, Vitek (*Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*). Přínos je spatřován v prozkoumání vybraných problémů financování veřejného sektoru se zaměřením v kapitole 7 na rozpočtovou politiku, skrz kterou se provádí financování sektorových politik, mezi než patří právě financování školství.

Kniha *Veřejná správa a finance veřejného sektoru* (Peková, Pilný, Jetmar) se zabývá z celkového pohledu veřejným sektorem. Autoři mimo jiné představují oblast školství, od postavení a významu školství ve veřejném sektoru, struktury školství v ČR, zdroje finančních prostředků pro školství až k rozdělení a výpočtu finančních prostředků pro jednotlivé druhy škol. Největším přínosem bakalářské práce byla problematika rozdělování prostředků v regionálním školství podle normativů. Strukturu přidělování financí prostřednictvím finančních normativů se shodně věnuje i publikace *Ekonomika veřejného sektoru* (Pilný).

Autoři ZEMAN a kol. v publikaci *Studium pro ředitele škol a školských zařízení I, Financování školy* názorně provádí ředitele hospodařením škol, informuje o hlavní a doplňkové činnosti škol i z pohledu účetního a daňového, ale také poskytuje věcné rady např. k získání dotací ze státního rozpočtu, na investiční dotaci. Dílo je pojato jako takový manuál pro porozumění financování a správné řízení škol.

Výše uvedená literatura je věnována současnému financování školství, publikace týkající se reformy financování regionálního školství není zatím k dispozici, protože se jedná o velmi čerstvé téma.

Materiály k reformě byly získány z webových zdrojů, primární informace byly čerpány z webových stránek MŠMT v podobě odborných článků, ve kterých je řešena řada otázek tématu. Obsah článků je zaměřen na nové financování, kdy práce pedagogů nebude již financováno prostřednictvím krajských normativů (tzn. na žáka), ale podle počtu odučených hodin (za použití tzv. PHmaxu).

Problém je spatřován v obdržení odlišných finančních prostředků u typově stejných škol podle současného normativního financování tj. na žáka. Vyřešení znevýhodnění škol s nenaplněnými třídami by měla nastupující reforma financování regionálního školství (podle počtu hodin výuky) a odměňování pedagogů stejné či obdobné v celé České republice.

Článek autorky Hronové se dotýká reformy financování, o jehož zavedení se snažila především bývalá ministryně školství Valachová s účinností od 1. 1. 2019. Poslanecká sněmovna dne 29. 6. 2018 rozhodla o odložení reformy se spuštěním naplno od 1. 1. 2020. Hronová uvádí Valachovou, která je přesvědčená, že reformou si školy finančně polepší a dojde k spravedlivému financování. Ne všichni politici (či osoby zasvěcené do této problematiky) s nadcházející reformou souhlasí, kupříkladu Václav Klaus ml. se obává, že složitý systém bude školy zatěžovat.

Všichni se v podstatě ztotožňují, že školství je důležitým odvětvím veřejného sektoru, které nelze ve financování podceňovat.

3.2 Veřejný sektor a školství

Dle ManagementMania (2017) je specifickou součástí ekonomiky státu veřejný sektor poskytující veřejné služby. Podstatou veřejného sektoru je veřejná správa, kterou tvoří soustava institucí s centrální nebo územní působností a další organizace (např. školy, domy sociální péče, nemocnice, ...). Rozdíl mezi veřejným sektorem a soukromým sektorem je především v tom, že zabezpečuje veřejné služby na neziskovém principu a získává z veřejných rozpočtů na své fungování finance, které jsou vybírány prostřednictvím daní a poplatků od firem, domácností čili občanů dané země. Dále je kontrolován příslušnými orgány a také obcí. Poskytování takových druhů služeb by bylo na podnikatelské bázi soukromým sektorem nevýhodné i nepraktické.

3.2.1 Vzdělání – soukromý či veřejný statek

K nezbytným výdajům veřejného sektoru se řadí výdaje na vzdělání. Určit do jakého statku patří vzdělání, není lehké. Veřejné statky mají povahu spotřeby, které splňují vlastnosti nedělitelnosti, nevylučitelnosti spotřeby, nesoutěživosti spotřebitelů a nulovými mezními náklady na spotřebu každého dalšího spotřebitele (Ochrana, Pavel, Vítek, 2010, s. 109).

U soukromého statku nelze splnit zásadu dělitelnosti spotřeby, neboť většinou výuka učební látky je stejná pro všechny žáky či studenty. Zásadu vylučitelnosti nelze zcela jednoznačně určit. Na jedné straně jedinec, který není schopný obstát v náročném studiu např. na vysoké škole a na druhé straně jedinec, který by i obstál, ale bariérou k dosažení chybí pilnost, snaživost a možná i ctižádostivost. Nedobrovolná vylučitelnost ze spotřeby by proběhla v prvním případě a dobrovolná v druhém. Z výše uvedeného lze konstatovat, že vylučitelnost ze spotřeby není v plné míře splněna a proto vzdělání nebude zcela soukromým statkem.

Ve veřejném statku nevylučitelnost vyplývá z toho, že úplně každému občanovi státu přísluší získat vzdělání, které uplatní na trhu práce a samotného obohatí, a současně prospěje k celkovému ekonomickému blahobytu. U vlastnosti nedělitelnosti spotřeby se musíme rozhodnout, zda příchodem nového studenta dojde ke snížení vzdělání prvotních studentů a tím se změní kvantita předávaných informací pedagogem. Z celkového hlediska se změna v míře vzdělanosti nemůže projevit, tudíž zásada nedělitelnosti je takřka plně splněna.

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že vzdělání je statkem smíšeným, které se přibližuje spíše představě veřejného statku, než soukromého statku. Ze zákona má každý člověk nárok na základní vzdělání, zda využije i středoškolského, a poté vysokoškolského vzdělání již závisí na jeho rozhodnutí a nadání. Podle dosaženého vzdělání se často měří velikost lidského kapitálu. Pro ekonomiku daného státu je velkým přínosem mít vzdělané obyvatelstvo, které pomůže zvyšovat hrubý domácí produkt (dále jen „HDP“). Prospěch ze vzdělání nemá jen společnost, ale hlavně samotný jedinec, který ze svých znalostí může i finančně profitovat.

V sektoru školství je hlavním problémem hodnocení a měření výsledků tvorby lidského kapitálu. Ekonomickou efektivnost vzdělání lze vyjádřit jako porovnání výstupů tj. užítku ze vzdělání a vstupů tj. výše výdajů na získání daného vzdělání. Doc. Pilný nabízí pro měření velikosti toků a dopadů do lidského kapitálu např. použít metodu postavenou na počtu žáků, studentů či posluchačů v příslušné škole nebo vzdělávacím zařízení nebo metodu, která je vytvořena na výši výdajů na příslušný druh vzdělávání (provozní výdaje školy). Ale bohužel, ani jedna z metod není schopna řešit problém kvalitního zhodnocení výstupů ve vztahu k velikosti vstupů. Cílem při měření velikosti poměru mezi vstupy

a výstupy je, co nejpřesněji zjistit, jaké důsledky mají investice do lidského kapitálu na zvýšení jeho kvality nebo výkonnosti. Jako výtěžek lze uvést, pravděpodobné získání a později i udržení lépe finančně ohodnoceného zaměstnání (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 305).

3.2.2 Veřejné výdaje na školství v letech 2011 – 2016

Veřejné výdaje na školství v letech 2011 – 2016 se střídavě zvyšovaly či snižovaly. V roce 2011 byly vykazovány výdaje na školství v běžných cenách ve výši 173,7 mld. Kč, v roce 2012 výdaje klesly proti předchozímu roku o 2,3 mld. Kč. V roce 2013 veřejné výdaje vzrostly o 1,4 mld. Kč oproti roku 2012. V letech 2014 a 2015 měly výdaje rostoucí tendenci o 5,9 mld. Kč a o 4,1 mld. Kč proti předchozím rokům tj. 2013 a 2014. V roce 2016 byl opět vykázán pokles o 4,1 mld. Kč. Celkové veřejné výdaje na školství v roce 2016 tvořily částku 173,4 mld. Kč.

Jestliže budou srovnány veřejné výdaje na školství v % HDP, bude zpozorováno, že od roku 2011 postupně klesaly ze 4,3 % až na 3,7 % v roce 2016.

Ačkoli se zvyšoval HDP, ve školství se to vůbec neprojevalo. V letech 2011 až 2016 byly výdaje na školství v podstatě identické. Podle Eurostatu v roce 2014 činily veřejné výdaje na vzdělání v průměru za celou Evropskou unii 5,1 % HDP (Eurostat, 2014).

Tabulka 1 - Veřejné výdaje na školství v letech 2011 – 2016 (v mld. Kč)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
HDP v běžných cenách	4033,8	4059,9	4098,1	4313,8	4554,6	4715,1
Výdaje na školství celkem	173,7	171,4	172,8	178,7	182,8	173,4
Výdaje na školství v % HDP	4,3 %	4,2 %	4,2 %	4,1 %	4,0 %	3,7 %
Výdaje státního rozpočtu	1155,5	1152,4	1173,1	1211,6	1297,3	1219,8

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (upraveno autorkou)

3.3 Legislativní úprava a vzdělání

Rodina i škola utvářejí základy vzdělávání. Společnost má velký zájem o vzdělané občany, proto legislativní oporu vzdělávacího procesu lze hledat ve školském zákoně i v Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky. Oba zákony shodně uvádějí právo na vzdělání pro každého.

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod (dále jen „Listina základních práv a svobod“) definuje v článku 26 odst. 1, že „Každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu ...“ K výkonu povolání předchází příprava, která je ve většině případů uskutečňována vzděláváním. V článku 33 odst. 1 je vymezeno „Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.“ A pro občany České republiky je stanoveno v článku 33 odst. 2 „Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.“ Bezplatné vzdělání tvoří výjimka v článku 33 odst. 3 „Zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem; na takových školách se může vzdělání poskytovat za úplatu.“ Občané mají právo při studiu využít za určitých podmínek pomoci státu (článek 33 odst. 4). Žádného občana nelze eliminovat ze vzdělávacího procesu na základě diskriminace. Článek 3 odst. 1 k tomu říká „Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.“ Příčinou pro odepření vzdělání nemůže a nesmí být ani jedna z uvedených charakteristik.

3.3.1 Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon)

Školský zákon (§ 1) upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních. Vymezuje podmínky, při nichž se vzdělávání uskutečňuje a práva i povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání. Určuje působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen „školský zákon“) pracuje s pojmy vzdělávání, kterým se rozumí proces získávání znalostí a dovedností a vzděláním se značí zdárné ukončení vzdělávání tj. výsledek. Tímto ohraničením se zákon liší od terminologie použité v článku 33 Listiny základních práv a svobod, že „Každý má právo na vzdělání“, tudíž na výsledek vzdělání, ale ten nelze z různorodých příčin každému zajistit např. ztráty zdravotní způsobilosti, z důvodu neúspěchu při studiu atd. Pro potřeby školského zákona je tedy termín „vzdělání“ uvedený v Listině základních práv a svobod posuzován jako „vzdělávání“ ve smyslu procesu i „vzdělání“ ve smyslu výsledku, tj. zdárného ukončení tohoto procesu, jímž bude dosažen určitý stupeň vzdělání.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) zajišťuje strukturu školství, má odpovědnost za vývoj a situaci výchovně vzdělávací soustavy.

Dle školského zákona (§ 7) tvoří vzdělávací soustavu školy a školská zařízení.

Jednotlivé školy jsou rozděleny na: mateřské školy, základní školy, střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy, základní umělecké školy a jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky.

Školské zařízení poskytuje služby a vzdělávání, které doplňují nebo napomáhají vzdělávání ve školách. Patří k nim: zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, školská poradenská zařízení (speciálně pedagogické centrum, pedagogicko-psychologická poradna), školská zařízení pro zájmové vzdělávání (středisko volného času, školní družina), školská účelová zařízení (školní statek, plavecká škola), školská výchovná a ubytovací zařízení (škola v přírodě, domov mládeže, internát), zařízení školního stravování (školní jídelna), školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a školská zařízení pro preventivně výchovnou péči.

Právní postavení škol a školských zařízení

Podle § 8 zřizovatelem veřejných škol a školských zařízení jako školské právnické osoby nebo příspěvkové organizace je kraj, obec či dobrovolný svazek obcí podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů nebo ve formě školské právnické osoby zřízené podle ustanovení § 124 a násl. školského zákona.

Zřizovatelem škol a školských zařízení jako školské právnické osoby nebo státní příspěvkové organizace je MŠMT zřízené dle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

Statut právnické osoby nemají školy, zřízené ministerstvem obrany, vnitra a spravedlnosti jako organizační složky státu.

Volba z přípustných forem právního postavení škol a školských zařízení je v kompetenci zřizovatele. Pod jednu právnickou osobu lze spojovat různé druhy škol či školských zařízení.

Podmínkou výkonu činnosti je zápis do veřejného seznamu tzv. školského rejstříku (§ 142).

Organizace vzdělávání ve školách

Členění na třídy je vymezeno u mateřských, základních a středních škol. Studijní skupiny jsou stanoveny pro vyšší odborné školy, oddělení pro základní umělecké školy a konzervatoře. Jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky se člení na kurzy. Stanovení nejnižšího a nevyššího počtu dětí, žáků a studentů jednotlivých druhů škol je v pravomoci MŠMT na základě prováděcího předpisu. Výjimku ze stanoveného počtu žáků povoluje zřizovatel. S nižším počtem žáků ve třídě je zřizovatel povinen dofinancovat zvýšené výlohy na vzdělávací činnost školy, a to nad výši stanovenou krajským normativem (§ 23).

Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání je organizováno v mateřských školách, které jsou zakládány pro děti obvykle od tří do šesti let. Docházka do mateřské školy nebyla do školního roku 2016/2017 povinná. Od školního roku 2017/2018 tj. od 1. září se zavedla povinnost docházky pro dítě, které dovrší pěti let do začátku školního roku.

U dětí předškolního věku se klade důraz na citový, rozumový a tělesný rozvoj. Ovládnutí základních pravidel chování, pravidel mezilidských vztahů a hodnot. Snaha mateřské školy je připravit dítě do 1. třídy základní školy (§ 33 až 35).

Základní vzdělávání

Základnímu školství je věnováno speciálně v kapitole 3.4 z důvodu zaměření bakalářské práce na základní školy.

Střední vzdělávání

Studentům střední školy poskytuje škola rozvíjení všeobecného vzdělání získaného na základní škole. Umožňuje si rozšiřovat všeobecné nebo odborné vzdělání. Přípravuje žáky pro plnohodnotný život, na pokračování ve studiu a na budoucí zaměstnání (§ 57).

Obory, které dosahují středního vzdělání, se ukončují závěrečnou zkouškou. Při ukončení středního vzdělání s výučním listem, zákon vymezuje, že mimo výuční list získají žáci i vysvědčení o závěrečné zkoušce. Střední vzdělání je ukončeno maturitní zkouškou, která se skládá ze společné části a z profilové maturitní zkoušky. Pro úspěšné ukončení středního vzdělání musí žák odmaturovat z obou uvedených částí (§ 74, 77).

Nástavbové studium

Pro uchazeče středního vzdělání s výučním listem (tři roky denní formy vzdělání) mohou střední školy organizovat nástavbové studium ve formě denního vzdělávání v délce studia dvou let. Studium je zakončeno maturitní zkouškou (§ 83).

Vyšší odborné vzdělání

Uchazeči středního vzdělání s maturitní zkouškou se mohou přihlásit k vyššímu odbornému vzdělávání v délce studia tři roky v denní formě. Znalosti, které se student naučil při studiu na střední škole s maturitní zkouškou, dále zdokonaluje a rozvíjí ve vyšším odborném vzdělání. Poskytuje vzdělávání, jak všeobecné tak odborné a praktickou přípravu pro vykonávání nesnadných činností (§ 92).

Podle § 101 student ukončuje studium absolutoriem a získává titul diplomovaný specialista (DiS.).

Snahou Hospodářské komory České republiky (2018) je provázat vzdělávací systém s trhem práce. Sladit poptávku firem a nabídku absolventů s dosaženou kvalifikací, což v současnosti zcela není možné realizovat. Na trhu totiž chybí absolventi oborů, které jsou požadované ze strany firemní sféry. Dle Hospodářské komory, nelze nadále produkovat vzdělané, ale neuplatnitelné absolventy na trhu práce.

V tabulce č. 2 bylo porovnáno počet škol podle druhu vzdělání ve školních letech 2006/2007 až 2016/2017. Počty mateřských škol od školního roku 2006/2007 narůstaly (o 394 školek), naopak u základních a středních škol počet poklesl (o 59 a 175 škol). Počet škol s vyšším odborným vzděláním do školního roku 2009/2010 rostl, a poté docházelo k postupnému klesání, přičemž ve školním roce 2016/2017 se stav snížil o 6 škol oproti školnímu roku 2006/2007.

Tabulka 2 - Počet škol podle vzdělávání ve šk. roce 2006/2007 – 2016/2017 v ČR

	Předškolní vzdělávání - školy	Základní vzdělávání - školy	Střední vzdělávání - školy	Vyšší odborné vzdělávání - školy
2006/2007	4 815	4 199	1 482	174
2007/2008	4 808	4 155	1 447	177
2008/2009	4 809	4 133	1 438	184
2009/2010	4 826	4 125	1 433	184
2010/2011	4 880	4 123	1 423	182
2011/2012	4 931	4 111	1 393	180
2012/2013	5 011	4 095	1 347	178
2013/2014	5 085	4 095	1 331	174
2014/2015	5 158	4 106	1 310	174
2015/2016	5 209	4 115	1 304	171
2016/2017	5 209	4 140	1 307	168

Zdroj: ČSÚ, Vzdělávání, 2006/2007 – 2016/2017 (upraveno autorkou)

Hmotné zabezpečení a úplata za vzdělávání

Školský zákon (§ 122) stanovuje hmotné zabezpečení, do kterého náleží školní stravování a popř. ubytování (po dobu jejich pobytu ve škole a ve školském zařízení), dětem v mateřských školách, přípravných třídách základní školy a přípravném stupni základní školy speciální, žákům základních škol a nezletilým žákům středních škol. Hmotné zabezpečení je zajišťováno právnickou osobou, která zastává činnost školy nebo školského zařízení.

V základních a středních školách, které nejsou zřízeny státem, krajem, svazkem obcí nebo obcí lze poskytovat vzdělání za úplatu. Za vzdělání ve vyšších odborných školách lze poskytovat úplatu vždy. Za úplatu lze pojmout vzdělání, které neposkytuje stupeň vzdělání např. jazykové školy, základní umělecké školy, mateřské školy. Výjimkou úplaty je vzdělávání předškolních dětí (po dosažení pěti let věku) v mateřské škole zřizované státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí (§ 123).

Základní škola – příspěvková organizace územně samosprávného celku

Poskytování vzdělávání a školských služeb je primární činností základní školy, kterou může zřizovat ministerstvo, kraj, obec nebo svazek obcí, jiná právnická osoba či fyzická

osoba. Základní škola vzniká zápisem do rejstříku škol a školských zařízení a zaniká výmazem z rejstříku (§142, 147, 148, 150, 151).

Mezi orgány základní školy patří ředitel a školská rada (§ 164 – 168).

Ředitel je statutárním orgánem školy, je jmenován zřizovatelem (ministerstvo, kraj, obec či svazek obcí) na základě konkursního řízení na šestileté období, je odvoláván zřizovatelem a zřizuje pedagogickou radu jako svůj poradní orgán. Členy pedagogické rady jsou všichni pedagogičtí pracovníci školy.

Školská rada je orgán základní školy, který dává možnost zákonným zástupcům nezletilých žáků, pedagogickým pracovníkům a zřizovateli podílet se na správě školy. Radě musí být poskytnut přístup k informacím o škole. Je zřizována zřizovatelem školy (současně stanovuje počet členů) a zasedá minimálně dvakrát ročně. Třetinu členů jmenuje zřizovatel, třetinu tvoří zákonní zástupci nezletilých žáků a třetinu pedagogičtí pracovníci dané školy. Člen má funkční období na tři roky.

3.3.2 Hospodaření příspěvkové organizace – Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Hospodaření příspěvkové organizace – základní školy

Dle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (§ 28) jsou příjmy příspěvkové organizace především:

finanční prostředky ze státního rozpočtu a finanční prostředky z rozpočtů územních samosprávných celků, příjmy z hlavní a doplňkové činnosti, finanční prostředky přijaté od zřizovatele, úplata za vzdělávání a školské služby, dotace na úhradu výdajů, které jsou nebo mají být kryty z rozpočtu Evropské unie nebo podle mezinárodních smluv.

Kromě příjmů příspěvková organizace hospodaří s prostředky svých peněžních fondů, ostatním majetkem, pohledávkami a závazky.

Příspěvková organizace může vykonávat také vedle hlavní i doplňkovou činnost např. pronájem prostor, vzdělávání dospělých, ubytovací služby... Pokud vytváří ve své doplňkové činnosti zisk, může jej použít jen ve prospěch své hlavní činnosti; zřizovatel může organizaci povolit jiné využití tohoto zdroje.

Peněžní fondy příspěvkové organizace – základní školy

Příspěvková organizace tvoří:

- rezervní fond (především k úhradě ztráty z hlavní činnosti z minulých let a pak k podpoře a zkvalitnění hlavní činnosti),
- fond investic (slouží k zafinancování investičních potřeb),
- fond odměn (na odměny zaměstnanců),
- fond kulturních a sociálních potřeb (je stanoven k zabezpečování kulturních, sociálních a dalších potřeb zaměstnanců v pracovním poměru a jejich rodinných příslušníků, důchodců, kteří při odchodu do starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně byli v pracovním poměru k příspěvkové organizaci) (§ 29 – 33).

Účetnictví příspěvkové organizace – základní školy

Příspěvková organizace je začleněna v rámci účetních jednotek, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání. Hlavní činnost a doplňkovou činnost příspěvková organizace účtuje odděleně, výsledek hospodaření je sestaven z výsledku hospodaření hlavní činnosti a zisku z doplňkové činnosti po zdanění (Vyhláška č. 504/2002 Sb., § 5a, 6).

3.4 Základní vzdělávání

Základní vzdělávání podněcuje k osvojení učení, k rozšiřování vědomostí i dovedností a dalších hodnot. Snahou je motivovat obyvatelstvo k celoživotnímu vzdělávání (Školský zákon, § 44). MŠMT vydává Opatření, kterým se v souladu s § 4 odst. 4 školského zákona pozměňuje Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále jen „RVP ZV“) týkající se uspořádání výsledků a náplně vzdělávání pro žáky.

Dosáhne-li dítě šesti let, začíná s plněním školní docházky, která je povinná po dobu devíti let.

Základní škola se dělí na první (1. – 5. třída) a navazující druhý stupeň (6. – 9. třída). V základní speciální škole mají možnost vzdělávat žáky s autismem, mentálním postižením

nebo více vadami. Jelikož se žáci nebudou nejspíše moci vzdělávat podle RVP ZV, speciální základní školy mají možnost aplikovat vlastní vzdělávací programy. Speciální základní škola se člení na první stupeň (1. – 5. třída) a druhý stupeň (6. – 10. třída). Hodnocení výsledku vzdělávání je zaznamenáno na vysvědčení (výpis z vysvědčení), které žák přijme každé pololetí. Hodnocení je vyjádřeno známkou, slovně nebo kombinací obou způsobů. Stupeň základního vzdělání či základy vzdělání ukončí žák, když úspěšně absolvuje základní školu se základním nebo speciálním programem, nižší ročník víceletých gymnázií či konzervatoř (Školský zákon, § 45 až 55).

Žáci podle statistiky navštěvují více než 4 100 základních škol, přičemž v Česku připadá skoro 214 žáků na jednu základní školu (školní rok 2015/16). S nástupem silných ročníků souvisí zvýšení žáků oproti školním rokům před pěti lety, kdy do školních lavic základních škol usedlo o 20 žáků méně. Čeští žáci tráví ve škole skoro nejméně času v EU. Kvalita vzdělání nemusí být závislá na počtu odučených hodin např. ve Finsku je nižší hodinová dotace než ČR a přesto má vyhlášenou úroveň školství. *„Ze statistiky OECD Education at Glance 2015 vyplývá, že absolutní počet hodin přímé výuky v základním vzdělávání je v ČR překvapivě hluboko pod průměrem EU21 i OECD. Zatímco průměrně žáci stráví přímou výukou v EU21 776 hodin a v průměru OECD 804 hodin, v ČR je to pouze 687 ročně“* (Čadil, 2016).

V České republice vznikají vedle základních státních škol, které jsou zřizovány obcí či svazkem obcí, také školy církevní a soukromé. O soukromé školy se zvýšil v posledních letech zájem, i když částka školného za rok není zrovna nízká. *„Na soukromé školy tak dorazil trend, který rodiče znají z vyhlášených veřejných škol – lze na ně děti dostat jen velmi těžko. Právě málo míst ve výběrových veřejných školách společně se silnými ročníky zvýšilo zájem o privátní školy, kde rodiče očekávají kvalitnější výuku než v přeplněných veřejných třídách“* (Hronová, 2017a).

Z tabulky 3 je zřejmé, že počet základních škol i žáků roste v důsledku nástupu silných populačních ročníků. Tak je tomu i u soukromých škol, jak již bylo uvedeno výše. Ve školním roce 2012/2013 školní docházku plnilo 807 950 dětí v základních školách, oproti školnímu roku 2016/2017 o 98 238 více žáků. V České republice poskytovalo základní vzdělání ve školním roce 2016/2017 celkem 4 140 základních škol a z toho 180 soukromých a 45 církevních škol.

Tabulka 3 - Celkový počet základních škol ve šk. roce 2012/2013 – 2016/2017 v ČR

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
základní školy celkem	4 095	4 095	4 106	4 115	4 140
z toho soukromé školy	91	105	124	145	180
z toho církevní školy	42	42	43	43	45
žáci – základní školy celkem	807 950	827 654	854 137	880 251	906 188
z toho žáci – soukromé školy	11 949	10 057	8 805	7 731	7 017
z toho žáci – církevní školy	5 723	5 983	6 313	6 581	6 892

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (upraveno autorkou)

3.5 Financování školství

Listina základních práv a svobod zaručuje právo na bezplatné vzdělání naší populace v základních a středních školách, dle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách (Listina základních práv a svobod). Z tohoto důvodu musí školství v Česku být financováno z některých druhů veřejného rozpočtu – státního, krajského nebo nižšího územně správního celku (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 307). Rozlišujeme financování školství na přímo řízené (vysoké školy) a regionální (ostatní školy mimo vysokých škol).

Na financování školství je převážná část prostředků poskytována ze státního rozpočtu, prostřednictvím kapitoly 333 – resort MŠMT. Finanční prostředky jsou udělovány formou dotace do rozpočtu kraje, které poté přiděluje krajský úřad jednotlivým školám či školským a předškolním zařízením na výdaje jako jsou mzdy zaměstnanců, pomůcky, učebnice (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 308, 309).

Dalším významným zdrojem finančních prostředků je rozpočet obcí a měst na provoz hospodaření škol či školských zařízení. Jinou alternativou získání peněžních prostředků je možné i z doplňkové činnosti škol či školských zařízení, a též z ostatních fondů (reklama, dary, ...).

3.5.1 Financování regionálního školství

Regionální školství (dále jen „RgŠ“) určuje souhrn právnických osob poskytujících dětem, žákům a studentům vzdělávání a školské služby ve smyslu školského zákona, s výjimkou škol a školských zařízení zřizovaných ministerstvy obrany, vnitra, spravedlnosti a zahraničních věcí. RgŠ svým rozsahem zastupuje jednu z nejvýznamnějších částí

veřejného sektoru, který poskytuje vzdělávání a školské služby cca 1,5 milionu dětí, žáků a studentů (Učitelství noviny, 2010). Ve školním roce 2016/2017 dostává vzdělání již cca 1,8 milionu dětí.

RgŠ se počítá od škol mateřských po vyšší odborné tj. mateřské školy a předškolní zařízení, základní školy a víceletá gymnázia, speciální školy, střední odborné školy a odborná učiliště, vyšší odborné školy.

Tabulka 4 - Počet dětí, žáků a studentů v RgŠ ve šk. roce 2012/2013 – 2016/2017

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
mateřské školy	354 340	363 568	367 603	367 361	362 653
základní školy	807 950	827 654	854 137	880 251	906 188
stř. vzdělání s výučním listem	100 558	97 491	94 759	91 841	89 467
stř. vzdělání s matur. zkouš.	338 065	322 853	315 985	312 628	314 000
gymnázia	131 013	128 527	127 666	128 045	128 994
konzervatoře	3 655	3 690	3 752	3 733	3 795
vyšší odborné vzdělání	28 980	28 332	26 964	24 786	22 002

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (upraveno autorkou)

Ve školním roce 2012/2013 navštěvovalo celkem 1 764 561 dětí, žáků, studentů a v 2016/2017 se zvýšil na celkový počet 1 827 099. Oproti školnímu roku 2012/2013 se vzdělávalo ve školním roce 2016/2017 o 8 313 více dětí v mateřských školách, o 98 238 více žáků v základních školách, o 11 091 méně studentů se středním vzděláním s výučním listem, o 24 065 méně studentů se středním vzděláním s maturitní zkouškou, o 2 019 méně studentů gymnázia, o 140 více studentů konzervatoře a o 6 978 méně studentů vyššího odborného vzdělání.

Nad účelným používáním finančních prostředků přísluší dozor orgánům vykonávající státní správu v příslušném školství, které současně i rozhodují o hospodaření s financemi v regionu. Patří k nim mimo jiné: obce, MŠMT, Česká školní inspekce, školské rady, ředitelé škol a ředitelé předškolních zařízení nebo školských zařízení (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 319). O velikosti rozpočtu pro jednotlivé školy a školská zařízení rozhoduje počet žáků a dětí, který dle tabulky 4 ve školních letech 2012/2013 až 2016/2017 v ČR stoupá.

Obec

Podle školského zákona (§ 178 až 180a) vykonává ve školství obec územní samosprávu. Obec má povinnost vůči dětem s trvalým bydlištěm na jejím území či umístěných ve školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy na jejím území, neboť jim musí zaopatřit podmínky pro plnění školní docházky.

Obec či svazek obcí zřizuje a zrušuje mateřské a základní školy, školní jídelny. Zřizovatel předškolních zařízení a základních škol zabezpečuje školní stravování jejich dětem a žákům. Kromě toho může ještě zřizovat a zrušovat školská zařízení pro zájmové vzdělávání, školská účelová zařízení, základní umělecké školy atd. Obec jako zřizovatel škol a školských zařízení přispívá na investiční a neinvestiční výdaje na provoz.

Kraj

Kraj zaujímá v systému financování významné místo, neboť je začleněn v soustavě řízení daným veřejnou správou. Povinností kraje je zajištění podmínek pro vykonávání odborného vzdělávání, jak středního tak vyššího. Vzdělávání studujících se speciálním vzděláváním, dále základního uměleckého a zájmového vzdělávání, jazykového, a pro výkon ústavní výchovy. Kraj za tímto záměrem zřizuje, zrušuje ale i finančně zabezpečuje: střední a vyšší odborné školy, mateřské, základní, střední školy a školská zařízení pro děti a žáky se zdravotním postižením, speciální základní školy, školy při zdravotnických zařízeních, školská výchovná a ubytovací zařízení a zařízení školního stravování pro děti, žáky a studenty škol, které zřizuje, dětské domovy, jazykové školy, základní umělecké školy a školská zařízení pro zájmové vzdělávání.

Školám a školským zařízením zajišťuje zřizovatel (kraj) finanční prostředky na výdaje, kromě toho přispívá na další neinvestiční výdaje jinak hrazené ze státního rozpočtu (Školský zákon, § 181, 182).

Školská rada

Zřízená školská rada jako orgán základních, středních a vyšších odborných škol, umožňuje zákonným zástupcům nezletilých žáků, zletilým žákům a studentům, pedagogickým pracovníkům školy, zřizovateli a dalším osobám podílet se na správě školy. Zřizovatel školy stanoví počet členů a vydá volební řád. Ředitel školy nemůže být jejím členem.

Zvolení členi vykonávají funkci po dobu tří let ve školské radě a zasedají minimálně 2x ročně. Školská rada se mimo jiné vyjadřuje k návrhům a uskutečnění vzdělávacích programů, k hospodaření s rozpočtovými prostředky, schvaluje výroční zprávu, školní a stipendijní řád, atd. (Školský zákon, § 167, 168).

MŠMT

Podle zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, tzv. kompetenční zákon je „*MŠMT ústředním orgánem státní správy pro předškolní zařízení, školská zařízení, základní školy, střední školy a vysoké školy, pro vědní politiku, výzkum a vývoj, včetně mezinárodní spolupráce v této oblasti, a pro vědecké hodnosti, pro státní péči o děti, mládež, tělesnou výchovu, sport, turistiku a sportovní reprezentaci státu*“.

MŠMT zodpovídá za koncepci a rozvoj vzdělávací soustavy a jeho stav. Vyhláší vzdělávací rozvojové programy a programy, které zjišťují výsledky ve vzdělávání s podmínkami pro financování ze státního rozpočtu. Dále z hlediska hospodaření přidělují ze státního rozpočtu finanční prostředky krajským úřadům, kde směrnicí stanovuje MŠMT zásady, kterými krajské úřady provádějí rozpis těchto financí a obce vykonávají návrhy rozpočtů finančních prostředků ze státního rozpočtu (Školský zákon, § 169 až 171).

Podřízeným úřadem MŠMT je Česká školní inspekce.

Česká školní inspekce (dále jen „ČŠI“)

ČŠI je správním úřadem zřízený podle školského zákona, který má působnost celostátní. Jedná se o organizační složku státu a účetní jednotku. ČŠI se třídí na ústředí, které sídlí v Praze, a na inspektoráty. Ústřední školský inspektor, jehož působení je řízeno dle zákona o státní službě, stojí v čele ČŠI.

Jednou z náplní ČŠI je hodnocení podmínek, průběhu i výsledků vzdělávací soustavy se závěrečným výstupem ve formě inspekční či tematické zprávy. Další činnost ČŠI má charakter kontrolní, kde vykonává dohled nad dodržováním právních předpisů ve vztahu k poskytování školských služeb a vzdělávání. Výstup při kontrolní činnosti je protokol. ČŠI provádí inspekční činnost dle plánu hlavních úkolů, ale rovněž na základě podnětů,

stížností a petic anebo na žádost škol či školských zařízení ohledně přiznání dotace (Školský zákon, § 173 až 176).

Ředitel školy

Zřizovatel školy jmenuje do funkce ředitele školy, na základě jím vyhlášeného konkurzního řízení. Je statutárním orgánem právnické osoby. Ředitel školy má zodpovědnost za celkový chod školy. Mimo jiné stanovuje organizaci a podmínky provozu školy, odpovídá za efektivní využití finančních prostředků, dále zodpovídá za kvalitní pedagogické i odborné vzdělávání, plnění poskytování vzdělávání a školských služeb v souladu se školským zákonem a vzdělávacími programy. V oblasti státní správy rozhoduje o právech a povinnostech. Kontroluje pracovníky školy a určuje ve vzdělávacím procesu podmínky. Součástí jeho náplně je pravomoc v pracovněprávních vztazích, také jmenuje a odvolává své zástupce (Školský zákon, § 164 až 166).

Jak již bylo uvedeno výše, pravidla financování RgŠ jsou uvedena ve školském zákoně, doplňujících vyhláškách a nařízeních. Hlavními zdroji financování v RgŠ je dotace ze státního rozpočtu přidělované krajem a příspěvek z rozpočtu obce na činnost:

Neinvestiční prostředky

MŠMT stanovuje republikové normativy, na základě nichž udělují finance na činnost škol zřizovaných obcí ve formě dotace krajským úřadům (Školský zákon, § 161).

Neinvestiční prostředky, které jsou školám přidělovány ze státního rozpočtu, se rozdělují:

1. Přímé vzdělávací prostředky – je možno platit z prostředků státního rozpočtu, a to zejména:

- veškeré mzdové prostředky včetně odstupného, odměn žákům za produktivní práci atd.,
- odvody na sociální a zdravotní pojištění a přiděly do fondu sociálních a kulturních potřeb,
- ostatní neinvestiční náklady (dále jen „ONIV“) – náklady na školní potřeby, učební pomůcky, učebnice, jestliže se ze státního rozpočtu poskytují bezplatně. Výdaje na další vzdělávání pedagogů a služby související s kvalitou vzdělávání a rozvojem

škol, na zvýšené náklady spojené s vyučováním se zdravotním handicapem. Ostatní náklady plynoucí z pracovněprávních poměrů tj. zákonné pojištění odpovědnosti organizace za nemoc z povolání či škodu při pracovním úrazu, cestovné... (Školský zákon, § 160).

2. Ostatní provozní náklady – na zajištění provozu školy, neinvestiční náklady na opravy majetku, nájemné, energie, odpisy, materiál, drobný dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek, ostatní služby atd. (Zeman a kol., 2005, s. 5).

„Peněžní prostředky na přímé výdaje rozepisuje MŠMT na základě republikových normativů a poskytuje je formou dotace na zvláštní účet kraje. Krajský úřad dále prostřednictvím krajských normativů rozdělí tyto prostředky právníkům osobám vykonávajícím činnost škol a školských zařízení“ (Ochrana, Pavel, Vítek, 2010, s. 119). Na provozní náklady jsou poskytovány prostředky formou příspěvku od zřizovatele z jeho rozpočtu.

MŠMT vydává směrnici, podle které postupují krajské úřady při rozpisu a poskytování finančních prostředků státního rozpočtu a obecní úřady při vyhotovení návrhů rozpisů rozpočtů přímých výdajů právníkům osobám zřizovaným obcemi a svazky obcí.

Krajský úřad součástí příprav rozpisu přímých výdajů učiní:

- zpracování krajské bilance předpokládaných potřeb a financí rozepsaných kraji ministerstvem v základní struktuře rozpočtových indikátorů, která obsahuje neinvestiční výdaje celkem,
- určení krajské priority zajišťující počáteční vyrovnanost potřeb a disponibilních rozpočtových zdrojů v kraji na základě rozvahy,
- vyčlenění z finančních prostředků ministerstvem rozepsaných krajskému úřadu, prostředky pro řešení zvláštních věcných okruhů v průběhu daného kalendářního roku, které nelze promítnout do rozpisu rozpočtu individuálních právníků osob prostřednictvím krajských normativů.

Na určitý rok pro jednotlivé právníké osoby zřizované krajem či obcemi, učiní krajský úřad rozpis přímých vzdělávacích výdajů prostřednictvím krajských normativů a příslušných jednotek výkonu (Směrnice MŠMT, s. 1 až 3).

Investiční prostředky

Investiční prostředky jsou získávány z investiční dotace z rozpočtu zřizovatele, dotace ze státního rozpočtu na reprodukci majetku, odpisy, pokud zřizovatel svěřil škole do správy odepisovaný majetek, výnosy prodeje hmotného investičního majetku ve správě školy, příspěvky a dary od jiných subjektů, jsou-li určeny k investičním účelům, převody z rezervního fondu schválené zřizovatelem.

Rozpočtové změny (rozpočtových ukazatelů) provádí během kalendářního roku MŠMT (krajský úřad, zřizovatel). Obvykle je s tím spojená i změna výkonů školy, která nastává k 1. 9. aktuálního roku. V případě zvýšení výkonů na rozpočet u škol zřizovaných krajem (obcí) pokryje krajský úřad (odbor školství obce) prokázanou potřebu z rezervy, proto je potřebné vyslovení souhlasu se změnou. Školou musí být dodržena kapacita uvedená v rozhodnutí o zařazení do rejstříku škol. Při snížení výkonu stačí oznámení krajskému úřadu, který už změny provede. Na nový výkon bude příspěvek poskytnut z rezervy krajského úřadu pro každou obec (Zeman a kol., 2005, s. 10, 11).

3.5.2 Normativní financování školství

V § 161 školského zákona jsou vymezeny normativy – republikové a krajské, kde hlavním prvkem je „výkon“, jehož jednotkou je dítě, žák, student, stravovaný, ubytovaný, třída ... tzv. výkonové financování. O této metodě se běžně mluví jako „financování na žáka“. Školský zákon v § 160 odst. 5 uvádí, že za každého skutečného žáka získají školy finanční prostředky až do povoleného počtu vymezeného ve školském rejstříku.

Struktura přidělování finančních prostředků probíhá ve 2 fázích:

1. na základě republikových normativů, kdy financování se uskutečňuje dle kvantity prováděných výkonů od MŠMT na jednotlivé kraje,
2. na základě krajských normativů, kdy jednotlivé kraje přidělené finance z republikových normativů přemísťují v určitém objemu již určeným školám.

„Finanční normativ je částka vyjádřená v Kč, která udává průměrný příspěvek státu (dotační minimum) na pokrytí nákladů spojených s příslušnou činností (vzdělávání, ubytování, stravování aj.) na jednoho žáka na určitém typu školy za jeden rok. Finanční

normativy představují významný ekonomicky regulátor hlavní činnosti v regionálním školství“ (Pilný, 2007, s. 47).

Republikové normativy

MŠMT stanovuje republikové normativy tj. výdaje ve výši připadající na vzdělávání a školské služby pro dítě, žáka či studenta dané věkové kategorie na kalendářní rok a ve Věštníku se zveřejňují (Školský zákon, § 161 odst. 1). Tyto výdaje byly stanoveny jako průměrné hodnoty pro celou republiku (Pilný, 2007, s. 47). Jedná se o pět normativů dle kategorie 3 – 5 let – dítě v předškolním vzdělávání, 6 – 14 let – žák v povinné školní docházce, 15 – 18 let – žák v denní formě středního vzdělávání s výjimkou žáka v povinné školní docházce; vč. nástavbového studia žáků v denní formě vzdělávání, 19 – 21 let – student v denní formě vyššího odborného vzdělávání a od 3 – 18 let v KZÚV – počet lůžek v krajských zařízeních ústavní výchovy (MŠMT, 2018a).

Na kalendářní rok 2018 MŠMT stanovuje v souladu s ustanovením § 161 odst. 1 školského zákona uvedené v tabulce 5 republikové normativy. Největší část obdrží kraj na mládež ubytované KZÚV. Nejnákladnější platbou na žáka je věková kategorie 15 – 18 let v částce 76 349 Kč pro stát, o přibližně 12 tis. menší částku získají vyšší odborné a základní školy a méně o dalších zhruba 14 tis. mateřské školy.

Tabulka 5 - Republikové normativy pro rok 2018

Věková kategorie	NIV celkem Kč/žáka	MP celkem vč. odvodů Kč/žáka	MPP celkem vč. odvodů Kč/žáka	MPN celkem vč. odvodů Kč/žáka	ONIV celkem Kč/žáka	Zam. z./1000ž
3 - 5 let	50 940	50 441	38 726	11 715	499	125,126
6 - 14 let	64 601	63 524	52 550	10 974	1 077	125,735
15 - 18 let	76 349	75 282	60 589	14 693	1 067	143,981
19 - 21 let	65 376	64 676	53 565	11 111	700	127,613
KZÚV	312 706	310 206	226 284	83 922	2 500	693,459

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Krajské normativy

Krajské úřady stanovují krajské normativy tj. výdaje ve výši připadající na jednotku výkonu (tj. dítě, žák, student, stravovaný, ubytovaný, třída atd.) a příplatky na speciální vzdělávací potřeby (se člení dle druhu zdravotního postižení) na kalendářní rok za

podmínek vymezených Vyhláškou č. 492/2005 Sb., o krajských normativích a následně je zveřejní. K vytváření normativů krajský úřad vychází z dlouholetého záměru a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji, rámcově vzdělávacích programů, naplněnosti tříd a rozsahu přímé činnosti vyučovací, výchovné, pedagogicko-psychologické či speciálně pedagogické. Jednotlivé právnické osoby prostřednictvím krajských úřadů posléze obdrží finanční prostředky na činnost v závislosti na stanoveném normativu a počtu jednotek výkonu (Školský zákon, § 161). Různé podmínky jednotlivých krajů jsou promítány do stanovení normativů a tím dochází k rozdílné výši normativů mezi kraji. Třebaže normativy vymezené na úrovni MŠMT byly totožné pro všechny kraje.

Rozpis přímých nákladů pro školy a školská zařízení zřizované krajem, obcemi, vykonané krajským úřadem prostřednictvím krajských normativů

Finance jsou přiděleny krajským úřadem na základě předložení návrhu rozpisů rozpočtů přímých výdajů škol či školských zařízení obecním úřadem. Dle krajských normativů krajský úřad zpracuje rozpis finančních prostředků na kalendářní rok pro právnické osoby. Závazné ukazatele jsou součástí rozpisu rozpočtu:

- limit počtu zaměstnanců,
- přímé výdaje (NIV) z toho: prostředky na ostatní osobní náklady a prostředky na platy (Směrnice MŠMT, s. 3).

Tyto závazné ukazatele jsou velice důležité, neboť MŠMT jejich prostřednictvím limituje prostředky na platy, stanovuje průměrný měsíční plat v resortu, reguluje zaměstnanost v příspěvkových organizacích resortu a organizačních složkách a garantuje meziroční navýšení platů zaměstnanců v resortu školství (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 309).

3.5.3 Reforma financování regionálního školství od 1. 1. 2020

Změny týkající se financování mateřských, základních a středních škol se dotknou školního roku 2019/2020 resp. od 1. 9. 2019. Kdy obdrží prostředky dle vzdělávacích programů na základě počtu odučených hodin, nikoli dle počtu žáků. Původní účinnost reformy měla začít již 1. 1. 2019, ale byla o rok odložena. Podle tehdejší ministryně školství Kateřiny Valachové „*Na změně zákona nebude žádná škola tratit a první rok platnosti by měl státní pokladnu přijít zhruba na 3,5 mld. korun*“. Dále uvádí „*Tyto změny znamenají spravedlivější a férovější financování škol. Organizace pro hospodářskou*

spolupráci a rozvoj (OECD) nás k tomu dlouhodobě vyzývala“. Současný systém zvýhodňoval hodně naplněné školy, kterým zasílal finanční prostředky podle počtu žáků. Byl nespravedlivý, neboť výše prostředků na žáka se lišil dle jednotlivých krajů. Výhoda nového financování by měla znamenat pro školy, dostatek prostředků na kantory, i když třída není zcela zaplněná. A také vyučovat ve třídě s menším počtem žáků, optimálně s 15 a minimálně s pěti. Obavy z financování škol mají především střední školy, o které je velký zájem. Ale i naplněné částečně školy, s tím, že jim spíše uškodí, nežlepší financování. MŠMT uvedlo, že ztrácet nebude nikdo. Václav Klaus ml. si myslí *„Rušíme jednoduchý fungující způsob a zavádíme komplikovaný systém s koeficienty a tarify, kterému nikdo nebude ani přesně rozumět“* (Hronová, 2017b).

Změny systému financování

Nový způsob financování mateřských, základních a středních škol, konzervatoří a školních družin stanovuje novela školského zákona č. 101/2017 Sb. Pedagogická práce dále nebude financována prostřednictvím krajských normativů. MŠMT stanoví prováděcím předpisem či vlada nařízením vlády, maximální týdenní počet hodin výuky přímé pedagogické činnosti financované ze státního rozpočtu (dále jen „PHmax“), dovolí nově rozdělení hodin vyučovacích předmětů na skupiny ve třídách. Tyto úpravy by měly vést ke zkvalitnění vzdělávání, protože ve srovnatelných školách budou nastaveny stejné podmínky pro rozsah vzdělání (MŠMT, 2017b). Novelizace vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky stanoví pravidla pro nejnižší (průměrné) a nejvyšší (absolutní) počty žáků ve třídách pro různé velikostní kategorie škol. Samostatně pro neúplné (jedno, dvou, tři, čtyř+ třídní škola) a úplné (1. a 2. stupeň) školy a pro školy s výukou v jazyce národnostní menšiny. Je zachován současný minimální průměrný počet žáků a nejvyšší počet žáků ve třídě tj. 30 žáků (§ 4).

MŠMT dále stanoví (MŠMT, 2017a):

- Normativy mimotarifních nárokových složek platů (příplatky - za vedení, třídnictví aj.),
- Normativy nenárokových složek platů,
- Opravné koeficienty k normativům nenárokových složek platů, zohledňující: průměrnou naplněnost tříd a podíl žáků se speciálními vzdělávacími potřebami vzdělávaných v běžných třídách.

K získání financí za pedagogickou práci bude muset škola předložit ministerstvu údaje o počtech pedagogů včetně jejich zařazení do platových tříd a stupňů, rozsahu vyučovací činnosti, o dalších mzdových nárocích a o míře poskytování školských služeb a vzdělání. Tím si škola nárokuje finanční prostředky ze státního rozpočtu na svou činnost. Po kontrole MŠMT, že škola nepřekračuje nárok vyplývající ze stanoveného maximálního rozsahu, je škole přidělen objem finančních prostředků (pokud nižší nárok než maximální rozsah pedagogické práce). Když je nárok naopak vyšší, škole jsou přiděleny finance v odpovídající maximálního rozsahu. Objem prostředků na platové tarify škole lze ještě navýšit o ostatní nárokové složky a nenárokové složky pedagogických platů. U nepedagogických pracovníků bude objem prostředků stanoven kombinací normativů na školu, pracoviště a třídu.

Z úrovně MŠMT bude krajským úřadům rozepisována rezerva nad rámec normativního rozpisu rozpočtu. Rezerva bude využívána k zohlednění různých specifík jednotlivých škol (např. v oblasti personální zabezpečení), kompenzací finančních dopadů případného nárůstu výkonů či podpůrných opatření žákům se speciálními potřebami.

Krajským úřadům se rozsah činností a dosavadních pravomocí sníží, ale přibude v kontrolní oblasti povinnosti ohledně kontroly správnosti předložených dat škol pro získání prostředků od MŠMT (MŠMT, 2017a).

„Konkrétní výše dopadů nelze přesně specifikovat vzhledem k tomu, že není možné určit, v jakém rozsahu školy využijí mezních hodnot PH_{max} v jednotlivých oborech vzdělání, které budou ovlivňovány materiálním a technickým vybavením škol, počtem odborných učeben a v neposlední řadě i personálním zabezpečením škol“ (MŠMT, 2017b).

4 Praktická část

Bakalářská práce se v praktické části zabývá financováním Základní školy a Mateřské školy, Komenského ul. 250 v Nýrsku během tří let 2016, 2017 a 2018. Díky vstřícnosti a ochotě vedení školy bylo možné se seznámit s činností školy, získat informace ohledně financování a další skutečnosti, které byly využity při zpracování analýzy rozpočtových možností podle současného normativního financování školství a dle nové metodiky tj. PHmax.

4.1 Charakteristika školy

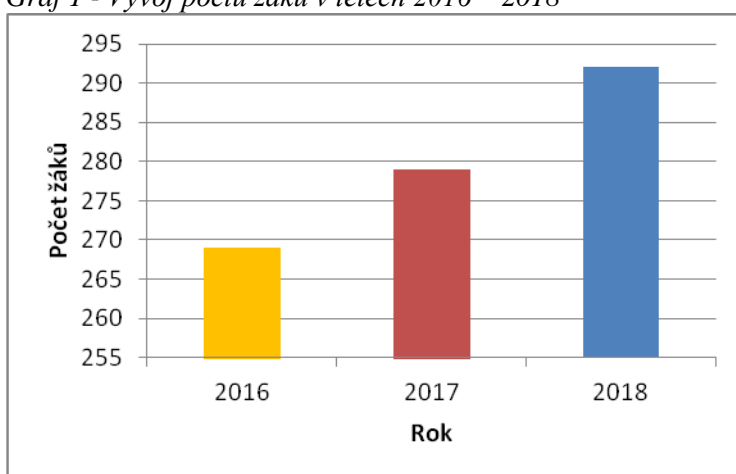
Základní škola a Mateřská škola, Komenského ul. je zřízena obcí Nýrsko jako příspěvková organizace s právní subjektivitou. Je úplnou školou s 1. až 9. postupným ročníkem. Výuka probíhá ve třech budovách (1. stupeň, 2. stupeň, sportovní hala), kde se nachází 21 tříd, školní dílna, počítačová učebna a cvičná kuchyně. Kromě sportovní haly žáci mají možnost používat k pohybovým aktivitám, školní hřiště, sportovní hřiště s 2 fotbalovými hřišti a také v zimním období kluziště a sjezdovku. Škola se snaží obnovovat a doplňovat materiální vybavení, jak audiovizuální tak výpočetní technikou např. interaktivní tabule, dataprojektory, počítače, digitální kopírovací technika aj. a dalšími vzdělávacími pomůcky.

Škola je zapojena v několika projektech např. Aktivně česky = aktivně anglicky, Aktivní učitel = aktivní žák, Aktivní škola, Ovoce do škol, Školní mléko... Žáci se zúčastňují různých akcí pořádaných školou za spolupráce s Volksschule Neukirchen b. Hl. Blut v Německu. Ve spolupráci s Úřadem práce v Regenu a s Evropským portálem pracovní mobility EURES jsou žáci seznámeni s možností uplatnění v Evropské unii. Základem školy je vztah učitel – žák, výuku přizpůsobit individuálním schopnostem žáků, jejich zdravotnímu stavu, vývojovým poruchám učení a chování. Škola umožňuje dětem navštěvovat dyslektický kroužek, ochotnický kroužek atd., rozvíjí mimoškolní aktivity dětí zaměřené na výuku cizích jazyků a sportovní aktivity dětí. Hodnocení znalostí je prováděno mimo jiné formou testů SCIO, kde lze porovnat úroveň znalostí s ostatními školami v republice. Škola se pohybuje v republikovém průměru. (Výroční zpráva o činnosti školy, školní rok 2017/2018).

4.1.1 Vývoj počtu žáků v roce 2016, 2017 a 2018

Školu navštěvovalo v roce 2016 celkem 269 žáků, v roce 2017 celkem 279 žáků a v roce 2018 celkem 292 žáků včetně dětí dojíždějících z přilehlých obcí, kteří tvoří asi jednu třetinu. V posledních letech poskytuje základní vzdělání i dětem cizích státních příslušníků. V Základní škole a Mateřské škole, Komenského ul. roste počet žáků, přestože u většiny základních škol naopak počet žáků ubývá. Zvyšování počtu žáků je ovlivněno přistěhováním mladých rodin s dětmi, neboť město Nýrsko umožňuje mnoho pracovních příležitostí.

Graf 1 - Vývoj počtu žáků v letech 2016 – 2018

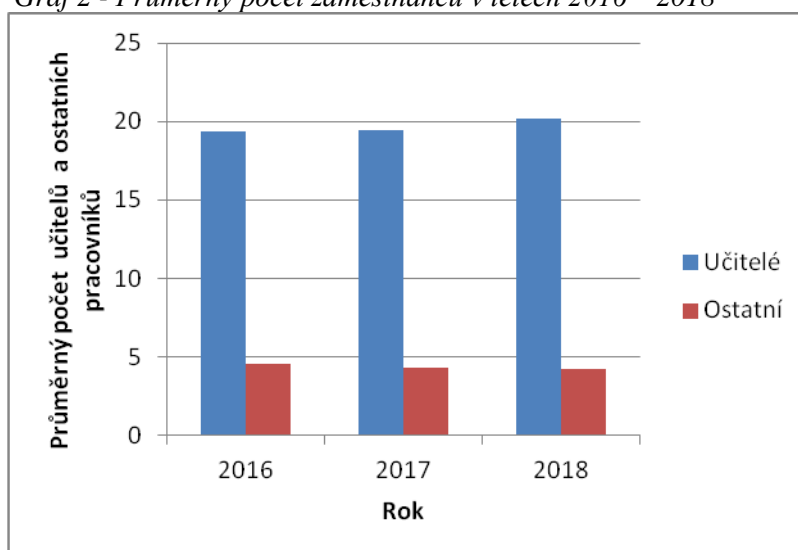

Zdroj: Výkaz M3 o základní škole (zpracováno autorkou)

4.1.2 Personální složení

Pedagogický sbor je tvořen učiteli 1. a 2. stupně, asistentkami pedagoga, vychovatelkami školní družiny, kteří se snaží o nepřetržitý odborný a profesní rozvoj. Ve škole pracují převážně ženy a pouze čtyři muži z toho tři učitelé a jeden školník. Základní škola nabízí žákům odbornou pomoc prostřednictvím dyslektické asistentky a výchovného poradce. Průměrný počet pedagogických pracovníků v roce 2016 činil 19,3593 a nepedagogů 4,5826, v roce 2017 byl 19,4416 a nepedagogů 4,2833, v roce 2018 se o trochu zvýšil na 20,1811 a u nepedagogů se naopak o málo snížil na 4,2. K žádné výrazné změně v počtu zaměstnanců v průběhu tříletého období nedošlo. Průměrná délka pedagogické praxe učitelů ve školním roce 2017/2018 dosahovala 21 let a průměrný věk 46 let. Odborná kvalifikovanost pedagogického sboru je 75 % (Výroční zpráva o hospodaření za rok 2016, 2017, 2018).

Graf 2 - Průměrný počet zaměstnanců v letech 2016 – 2018

Zdroj: zpracováno autorkou

4.2 Analýza mzdových prostředků současného financování a po reformě

V bakalářské práci bude provedena analýza výpočtu mzdových prostředků dle současného normativního financování (normativ na žáka) a dle nové metodiky financování (odúčené hodiny). Porovnáním by měly být zhodnoceny mzdové prostředky již přijaté za rok 2016, 2017 a 2018 podle krajských normativů Plzeňského kraje a podle nového systému financování.

Mzdové prostředky zahrnují částku na: mzdy podle tabulky platových tarifů, nenárokové složky platu např. osobní příplatek, odměna při životním nebo pracovním jubileu, příplatek za práci přesčas, příplatek za třídnictví, příplatek za specializační činnost, nadúvazkové hodiny atd., odměny za vykonanou práci na základě dohod o provedení práce nebo pracovní činnosti, odstupné, výdaje na úhradu pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, výdaje na úhradu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, na přiděly do Fondu kulturních a sociálních potřeb a ostatní výdaje plynoucí z pracovněprávního vztahu.

4.3 Objem mzdových prostředků – krajské normativy Plzeňského kraje

Pro jednotlivé školy a školská zařízení zřizovaná krajem nebo obcemi je proveden Rozpis přímých výdajů ve školství v souladu se směrnicí MŠMT pro daný rok o závazných zásadách pro rozpisy a návrhy rozpisů finančních prostředků státního rozpočtu krajskými úřady a obecními úřady obcí s rozšířenou působností a prostřednictvím krajských

normativů zpracovaných v souladu s vyhláškou o krajských normativních (Krajský úřad Plzeňského kraje, 2018).

Základní škola Nýrsko na základě počtu žáků a prostřednictvím krajských normativů (pro 1. stupeň – příloha 2a, pro 2. stupeň – příloha 2b) získá objem mzdových prostředků. Krajské normativy jsou zveřejněny na webových stránkách Plzeňského kraje a počty žáků vychází z výkazu M3 o základní škole.

4.3.1 Rok 2016

Základní škola obdržela na rok 2016 celkem 9 812 006 Kč na mzdové prostředky, z toho 3 564 288 Kč na 1. stupeň ZŠ a 5 039 370 Kč na 2. stupeň pro pedagogické pracovníky. Ve výši 1 208 348 Kč pro nepedagogické pracovníky. Tyto částky byly vypočteny z krajských normativů Plzeňského kraje tímto způsobem:

Tabulka 6 - Mzdové prostředky podle krajských normativů pro rok 2016

	Počet žáků	PP - normativ	NP - normativ	Celkem
1. stupeň ZŠ	136	26 208,-	---	3 564 288,-
2. stupeň ZŠ	133	37 890,-	---	5 039 370,-
	269	---	4 492,-	1 208 348,-
CELKEM				9 812 006,-

Zdroj: Výroční zpráva o hospodaření za rok 2016 (zpracováno autorkou)

Mzdové prostředky na jednoho přepočteného zaměstnance za rok

- $9\,812\,006 : 23,9419 = 409\,825,70$ Kč

Mzdové prostředky na jednoho přepočteného zaměstnance za měsíc

- $409\,825,79 : 12 = 34\,152,10$ Kč

4.3.2 Rok 2017

Základní škola obdržela na rok 2017 celkem 10 900 100 Kč na mzdové prostředky, z toho 4 122 930 Kč na 1. stupeň ZŠ a 5 455 224 Kč na 2. stupeň pro pedagogické pracovníky. Ve výši 1 331 946 Kč pro nepedagogické pracovníky. Tyto částky byly vypočteny z krajských normativů Plzeňského kraje tímto způsobem:

Tabulka 7 - Mzdové prostředky podle krajských normativů pro rok 2017

	Počet žáků	PP - normativ	NP - normativ	Celkem
1. stupeň ZŠ	145	28 434,-	---	4 122 930,-
2. stupeň ZŠ	134	40 636,-	---	5 445 224,-
	279	---	4 774,-	1 331 946,-
CELKEM				10 900 100,-

Zdroj: Výroční zpráva o hospodaření za rok 2017 (zpracováno autorkou)

Mzdové prostředky na jednoho přepočteného zaměstnance za rok

- $10\,900\,100 : 23,7249 = 459\,437,10$ Kč

Mzdové prostředky na jednoho přepočteného zaměstnance za měsíc

- $459\,437,10 : 12 = 38\,286,40$ Kč

4.3.3 Rok 2018

Základní škola obdržela na rok 2018 celkem 12 774 296 Kč na mzdové prostředky, z toho 4 732 950 Kč na 1. stupeň ZŠ a 6 392 130 Kč na 2. stupeň pro pedagogické pracovníky. Ve výši 1 649 216 Kč pro nepedagogické pracovníky. Tyto částky byly vypočteny z krajských normativů Plzeňského kraje tímto způsobem:

Tabulka 8 - Mzdové prostředky podle krajských normativů pro rok 2018

	Počet žáků	PP - normativ	NP - normativ	Celkem
1. stupeň ZŠ	150	31 553,-	---	4 732 950,-
2. stupeň ZŠ	142	45 015,-	---	6 392 130,-
	292	---	5 648,-	1 649 216,-
CELKEM				12 774 296,-

Zdroj: Výroční zpráva o hospodaření za rok 2018 (zpracováno autorkou)

Mzdové prostředky na jednoho přepočteného zaměstnance za rok

- $12\,774\,296 : 24,3811 = 523\,942,50$ Kč

Mzdové prostředky na jednoho přepočteného zaměstnance za měsíc

- $523\,942,50 : 12 = 43\,661,90$ Kč

4.4 Objem mzdových prostředků – reforma financování RgŠ

MŠMT (2018b, 2018c) vydalo k výpočtu objemu mzdových prostředků podle nového financování regionálního školství metodiku a prezentaci, dle které bude postupováno.

Změna financování je založena na přidělování finančních prostředků na základě průměrné naplněnosti tříd a zavádí pojmy PHmax a PHškoly.

- PHmax – maximální týdenní počet hodin výuky podle rámcových vzdělávacích programů financovaných ze státního rozpočtu na jednu třídu v závislosti na průměrném počtu žáků ve třídě (tj. rozsah vzdělávání určený rámcovým učebním plánem).
- PHškoly – skutečný týdenní počet odučených hodin školy.

Zdrojem dat pro určení PHmax jsou statistické výkazy. V případě základní školy je to statistický výkaz M3 – výkaz o základní škole, ze kterého se vypočítá naplněnost tříd na 1. a na 2. stupni ZŠ. Z průměrné naplněnosti tříd se dle tabulky MŠMT určí PHmax.

Tabulka 9 - Průměrný počet žáků ve třídě

ZŠ s ročníky 1. a 2. stupně, která má nejvýše 2 třídy v každém ročníku			8 a méně	více než 8 - 10	více než 10 – méně než 15	15 - 20	více než 20 - 24	více než 24 - 27	více než 27
B3	79-01-C/01	ZŠ (1. stupeň)	10	16	23	25	28	31	33
B4	79-01-C/01	ZŠ (2. stupeň)	13	21	29	34	41	45	48

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Porovnáním PHmax a PHškoly se dostaneme ke koeficientu pro přepočítání celkového objemu mzdových prostředků. Výpočet koeficientu:

$$K = \frac{PH_{max}}{PH_{školy}}$$

Pokud je PH školy menší nebo rovno PHmax, pak je tento koeficient roven 1, tj. $K = 1$

Vzorec pro výpočet ročního objemu mzdových prostředků:

$$K * \text{mzdové prostředky} * 1,36$$

Mzdové prostředky vychází z výkazu P 1c-01 o evidenčním počtu zaměstnanců v regionálním školství podle stavu k 30. 9. předchozího kalendářního roku.

4.4.1 Rok 2016

PHmax

1. stupeň ZŠ	počet žáků	136			
	počet tříd	7	$136 : 7 = 19,4$	→	25 hodin
2. stupeň ZŠ	počet žáků	133			
	počet tříd:	6	$133 : 6 = 22,2$	→	41 hodin

PHmax: $7 \cdot 25 + 6 \cdot 41 = 421$ hodin

PHškoly: 398 hodin

PHškoly je menší než PHmax, tzn. $K = 1$

Výpočet: $1 * 7\,407\,096 * 1,355 = 10\,036\,615,-$ Kč

Ve vzorci je použita konstanta 1,355, protože v roce 2016 byl odvod pojistného a FKSP ve výši 35,5 %.

Mzdové prostředky na jednoho přepočteného zaměstnance za rok

- $10\,036\,615 : 23,9419 = 419\,207,10$ Kč

Mzdové prostředky na jednoho přepočteného zaměstnance za měsíc

- $419\,207,10 : 12 = 34\,933,90$ Kč

4.4.2 Rok 2017

PHmax

1. stupeň ZŠ	počet žáků	145			
	počet tříd	7	$145 : 7 = 20,7$	→	28 hodin

Mzdové prostředky na jednoho přepočteného zaměstnance za rok

- $12\,934\,283 : 24,3811 = 530\,504,50$ Kč

Mzdové prostředky na jednoho přepočteného zaměstnance za měsíc

- $530\,504,50 : 12 = 44\,208,70$ Kč

4.5 Porovnání mzdových prostředků

Tabulka 10 - Srovnání mzdových prostředků – 2016, 2017, 2018

Rok	Mzdové prostředky - normativy	Mzdové prostředky - reforma
2016	9 812 006,-	10 036 615,-
2017	10 900 100,-	10 928 212,-
2018	12 774 296,-	12 934 283,-

Zdroj: zpracováno autorkou

Analýzou přidělených mzdových prostředků podle krajských normativů (na žáka) a podle reformy financování (odúčené hodiny) v letech 2016, 2017 a 2018 bylo zjištěno, že ve všech třech sledovaných obdobích by podle nového financování obdržela základní škola více mzdových prostředků.

Tabulka 11 - Srovnání mzdových prostředků na přepočteného zaměstnance

Rok	Mzdové prostředky na jednoho zaměstnance za rok (Kč)		Mzdové prostředky na jednoho zaměstnance za měsíc (Kč)	
	normativy	reforma	normativy	reforma
2016	409 825,70	419 207,10	34 152,10	34 933,90
2017	459 437,10	460 622,00	38 286,40	38 385,20
2018	523 942,50	530 504,50	43 661,90	44 208,70

Zdroj: zpracováno autorkou

Mzdové prostředky vypočtené podle reformy financování (tj. odučené hodiny) v roce 2016 se zvýšily o 2,3 %, než činily podle krajských normativů (tj. na žáka), v roce 2017 mírně vzrostly o 0,3 % a v roce 2018 se zvedly o 1,3 %.

5 Závěr

Téma bakalářské práce bylo zvoleno především kvůli chystané reformě financování regionálního školství, která má změnit od základu výpočet prostředků směřující jednotlivým školám.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo porovnat rozpočtové možnosti současného normativního financování a reformovaného financování regionálního školství na konkrétním příkladu Základní školy a Mateřské školy Nýrsko, Komenského ul. během tří po sobě jdoucích let 2016, 2017, 2018.

Nespokojenost se současným systémem financování byl následkem především rozdílu v příjmech škol, které se lišily mezi kraji a odvíjely se od počtu žáků. Následkem financování tzv. na žáka, dochází z důvodu poklesu počtu žáků ke spojení tříd a ke snížení pedagogů. Ačkoliv dotace ze státního rozpočtu se teoreticky stanoví výpočtem na základě republikových normativů, vyskytují se u jednotlivých škol v praxi různé specifické skutečnosti jako např. věková struktura pedagogických pracovníků (škola se staršími učiteli má mnohokrát nedostatek peněz na nenárokové složky z důvodu vyššího tarifního platového stupně), rozdělení tříd na skupiny dle výuky, množství žáků ve třídě. ... Krajský úřad – odbor školství určí výši normativu na jednotku výkonu, aby mohl všem školským zařízením v rámci kraje přerozdělit finanční prostředky. V případě, že se nachází v kraji větší množství malotřídních základních škol, stanoví z tohoto důvodu normativy nižší.

Cílem reformy je přerozdělování stejného obnosu financí u shodně naplněných škol, ať se škola nachází v jakémkoliv kraji. Krajským úřadům následkem změn skončí rozhodování o přerozdělení finančních prostředků a stanou se jen prostředníkem přeposílání peněz školám.

Na základě provedené analýzy přidělených mzdových prostředků podle krajských normativů Plzeňského kraje a výpočtu podle metodiky nového financování by pro základní školu ve sledovaném období 2016, 2017 i 2018 byl výhodnější nastupující systém, který vstoupí v platnost od 1. 1. 2020. V roce 2016 se vypočtené mzdové prostředky zvýšily o 224 609 Kč tj. 2,3 %, v roce 2017 mírně vzrostly o 28 112 Kč tj. 0,3 % a v roce 2018 se zvedly o 159 987 Kč tj. 1,3 %.

Obavy ze složitých výkazů základní škola nepocítuje. Nový výkaz M 3 o základní škole je propojen s evidencí žáků základní školy ve školní matrice, kde je potřeba nechybovat v zařazení žáka, protože ovlivňuje výsledný PHmax. Do výkazu o evidenčním počtu zaměstnanců v regionálním školství P1c 01, vykazuje základní škola podle stavu k 30. 9. předchozího školního roku, údaje pro stanovení výše finančních prostředků ze státního rozpočtu. Za správné uvádění údajů ve statistických výkazech zodpovídá ředitel školy. V případě nesprávného vyplnění výkazů, škola obdrží nedostatek finančních prostředků nebo naopak čerpá finance, které jí nepřísluší.

Nové financování regionálního školství dává možnost základní škole navýšit počet vyučovaných hodin (např. dělení početných tříd, rozdělení na menší skupiny při výuce cizího jazyku, ...) až do hodnoty PHmax, protože hodnota koeficientu se tím nezmění a škola obdrží skutečné mzdové náklady, které vykazuje.

Základní škola nebude muset řešit, zda počty hodin odučí starší či mladší pedagog tzn. pro školy vyšší nebo nižší náklady. Protože škola na pedagogický sbor obdrží od MŠMT, na základě vyplněného výkazu, vždy potřebné finanční prostředky podle konkrétních tarifů. Reforma sice vyřeší dostačující objem financí na výplaty mezd, ale nevyřeší trvalý problém s nedostatkem učitelů. Tarify, které jsou v současnosti nastaveny, nejsou motivující pro pedagogy, neboť čerstvě vystudovaný učitel zřídka nastoupí do školství. Z profese odchází také kvalitní, vzdělaní učitelé, což pro školství je největší chyba. Kvalitní učitelé zaručují kvalitní školu a škola zajistí kvalitní vzdělávací systém.

Až samotnou praxí skutečně školy zjistí, zda reformou nastavený systém financování bude pro ně výhodnější proti stavu předchozímu. Vzhledem k analýze mzdových prostředků podle krajských normativů a po reformě se Základní škola a Mateřská škola Nýrsko staví ve prospěch nového financování, jelikož od 1. 1. 2020 by si měla škola polepšit.

6 Seznam použitých zkratk

HDP	Hrubý domácí produkt
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
RgŠ	Regionální školství
ČŠI	Česká školní inspekce
KZÚV	Krajská zařízení ústavní výchovy
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
ONIV	Ostatní neinvestiční výdaje
NIV	Neinvestiční výdaje
MP	Mzdové prostředky
MPP	Mzdové prostředky pedagogů
MPN	Mzdové prostředky nepedagogů
PP	Pedagogický pracovník
NP	Nepedagogický pracovník

7 Seznam použitých zdrojů

Knížní publikace:

OCHRANA, František, PAVEL, Jan, VÍTEK, Leoš. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010. 264 s. ISBN 978-80-247-3228-2.

PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

PILNÝ, Jaroslav. *Ekonomika veřejného sektoru*. Vyd. 2., (upr. a dopl.). Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007. 248 s. ISBN 978-80-7395-021-7.

ZEMAN, Pavel a kol.: *Studium pro ředitele škol a školských zařízení I, Financování školy*. Praha, vydal Národní institut pro další vzdělávání, 2005, 85 s.

Internetové zdroje:

Čadil, Jan. *Základní vzdělávání v Česku: Ubývá škol i mladých učitelů*. Česko v datech [online]. 1. 9. 2016 [cit. 2018-02-09]. Dostupné z:

<http://www.ceskovdatech.cz/clanek/49-zakladni-vzdelavani-v-cesku-ubyva-skol-i-mladych-ucitelu/>

EUROSTAT. Statistics Explained. *Educational expenditure statistics* [online]. 2014 [cit. 2018-01-26]. Dostupné z:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Educational_expenditure_statistics. ISSN 2443-8219.

Hospodářská komora České republiky. *Důraz na vzdělávání* [online]. Praha, 2017-2018 [cit. 2019-01-26]. Dostupné z:

<https://www.komora.cz/vzdelavani/>

HRONOVÁ, Markéta. *O soukromé školy je enormní zájem. Nejsme automat na razítka, brání otevírání nových stát.* Hospodářské Noviny IHNED [online]. 25. 4. 2017a [cit. 2018-02-09]. Dostupné z:

<https://archiv.ihned.cz/c1-65707180-soukrome-skoly-nemaji-dost-mist-zajem-o-ne-prevysuje-kapacitu-az-sestinasobne. ISSN 1213-7693>

HRONOVÁ, Markéta. *Školy dostanou peníze podle odučených hodin. Zavádíme něco, čemu nikdo nerozumí, vadí Klausovi ml.* Aktuálně.cz [online]. 18. 1. 2017b [cit. 2018-02-17]. Dostupné z:

<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/skoly-zacnou-dostavat-penize-podle-poctu-oducenych-hodin-sko/r~35c76aacdd6711e6b4b0002590604f2e/>

Krajský úřad Plzeňského kraje. *Rozpis rozpočtu přímých výdajů ve školství na rok 2018* [online]. Plzeň, 1. 3. 2018 [cit. 2019-01-21]. Dostupné z:

<http://www.plzensky-kraj.cz/cs//clanek/rozpis-rozpocetu-primych-vydaju-ve-skolstvi-na-rok-2018>

ManagementMania. *Veřejný sektor (Public Sector)* [online]. Wilmington (DE) 2011-2018, 12.09.2017 [cit. 2018-01-24]. Dostupné z:

<https://managementmania.com/cs/verejny-sektor>

MŠMT. *Metodiky k reformě financování regionálního školství* [online]. 16.08.2018b. 24 s. (PDF). [cit. 2019-01-15]. Dostupné z:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/metodiky-k-reforme-financovani-regionalniho-skolstvi>

MŠMT. *Návrh nařízení vlády, kterým se stanoví pro základní školy a střední školy a konzervatoře zřizované krajem, obcí nebo svazkem obcí maximální počet hodin výuky financovaný ze státního rozpočtu* [online]. Praha, 2017b [cit. 2018-02-17]. Dostupné z:

<http://www.pedagogicke.info/2017/11/msmt-navrh-narizeni-vlady-kterym-se.html>

MŠMT. *Prezentace změny financování regionálního školství pro mateřské a základní školy a školní družiny* [online]. 28.06.2018c. 107 s. (PDF). [cit. 2019-01-15]. Dostupné z:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/prezentace-k-reforme-financovani-regionalniho-skolstvi>

MŠMT. *Principy normativního rozpisu rozpočtu přímých výdajů RgŠ územních samosprávních celků na rok 2018 v úrovni MŠMT – KÚ* [online]. Praha, 2018a [cit. 2018-02-15]. Dostupné z:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/principy-normativniho-rozpisu-rozpocetu-primych-vydaju-rgs-2>

MŠMT. *Reforma financování regionálního školství* [online]. Praha, 2017a [cit. 2018-02-16]. Dostupné z:

<http://www.msmt.cz/o-webu-msmt/financovani-regionalniho-skolstvi>

Učitelské noviny. *Analýza současného systému financování školství: Předkládací zpráva*. MŠMT [online]. květen 2010 [cit. 2018-02-09]. Dostupné z:

http://www.ucitelskenoviny.cz/userfiles/file/analyza_financovani_skolstvi-msmt_2010.doc

Oficiální dokumenty:

ČESKO. Směrnice Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. j. MSMT-24005/2016 ze dne 22. listopadu 2016 o závazných zásadách pro rozpisy a návrhy rozpisů finančních prostředků státního rozpočtu krajskými úřady a obecními úřady obcí s rozšířenou působností. In: MŠMT [online]. [cit. 2018-02-12]. Dostupné z:

http://www.msmt.cz/uploads/SMERNICE_MSMT_24005_2016.pdf

ČESKO. Vyhláška č. 504/2002 Sb. ze dne 6. 11. 2002, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2019-01-13]. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-504>

ČESKO. Vyhláška č. 492/2005 Sb. ze dne 8. 12. 2005 o krajských normativních. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2018-02-16]. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-492>

ČESKO. Vyhláška č. 48/2005 Sb. ze dne 18. ledna 2005 o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2019-01-13]. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-48>

ČESKO. Zákon č. 2/1993 Sb. ze dne 16. 12. 1992 Listina základních práv a svobod. In: Sbírka zákonů České republiky [online]. [cit. 2018-02-11]. Dostupné z:

<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/listina-zakladnich-prav-a-svobod/>

ČESKO. Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24. 9. 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: Zákony pro lidi.cz [online]. [cit. 2018-02-11]. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

ČESKO. Zákon č. 250/2000 Sb. ze dne 7. 7. 2000 o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In: Zákony pro lidi.cz [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-250>

ČESKO. Zákon č. 2/1969 Sb. ze dne 8. 1. 1969 o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky. In: Zákony pro lidi.cz [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1969-2>

Další dokumenty:

Výroční zpráva o činnosti školy ve školním roce 2017/2018. Nýrsko. 31.8.2018. 14 s.

Výroční zpráva o hospodaření za rok 2016. Nýrsko. 14.2.2017. 4 s.

Výroční zpráva o hospodaření za rok 2017. Nýrsko. 13.2.2018. 3 s.

Výroční zpráva o hospodaření za rok 2018. Nýrsko. 11.2.2019. 4 s.

8 Přílohy

Příloha č. 1 - Základní škola, Komenského ul. v Nýrsku, 2. stupeň

Příloha č. 2 - Základní škola, Komenského ul. v Nýrsku, 1. stupeň

Příloha č. 1 – Základní škola, Komenského ul. v Nýrsku, 2. stupeň

Příloha č. 2 - Základní škola, Komenského ul. v Nýrsku, 1. stupeň

